

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของบรรณาธิการข่าวต่อการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์ เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็น คือ

1. รูปแบบข่าวพัฒนาของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11
2. เนื้อหาข่าวพัฒนาที่ปรากฏทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11
3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11 ต่อลักษณะของข่าวโทรทัศน์ในการพัฒนาประเทศ แนวทางพิจารณาคัดเลือกนำเสนอเนื้อหา และรูปแบบของข่าวพัฒนาทางสถานีโทรทัศน์ และทิศทางและแนวโน้มการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง รูปแบบและการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารทางสถานีโทรทัศน์เพื่อการพัฒนา
4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบรรณาธิการสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11 กับเนื้อหา รูปแบบ ข่าวพัฒนาที่ปรากฏทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง

รูปแบบข่าวพัฒนาทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11

จากการจัดแยกข่าวพัฒนาทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง ตามแนวคิดของ Hester พบรูปแบบข่าวพัฒนาซึ่งปรากฏทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง 2 ประเภท คือ

1. รูปแบบที่ใช้เทคนิคการรายงานข่าวแบบตรงไปตรงมา (Straight Forward News Reporting) เป็นรูปแบบการรายงานข่าวที่พบมากที่สุด มีลักษณะที่นักข่าวรายงานข่าวตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ
2. รูปแบบที่ใช้เทคนิคการรายงานข่าวแบบไขข่าวหรืออธิบายขยายความ (Interpretive Reporting) ซึ่งเป็นรูปแบบการรายงานข่าว ซึ่งบรรณาธิการข่าวได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าเหมาะสมต่อการนำเสนอเนื้อหาข่าวเพื่อการพัฒนาประเทศ

แต่จากการศึกษาพบรูปแบบการรายงานข่าวประเภทดังกล่าว ในปริมาณน้อยกว่า รูปแบบที่ใช้ เทคนิคการรายงานข่าวแบบตรงไปตรงมาและจากการศึกษาไม่พบรูปแบบที่ใช้ เทคนิคการรายงานข่าวประเภทอื่น

เนื้อหาข่าวพัฒนาที่ปรากฏทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11

จากการจัดแยกข่าวพัฒนาทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง โดยใช้แนวคิดข่าวพัฒนาของ Hester พบลักษณะที่คล้ายคลึงกันของเนื้อหาข่าวพัฒนาทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง กล่าวคือ เนื้อหาข่าวพัฒนาส่วนใหญ่ตรงกับแนวคิดข่าวพัฒนาของ Hester ในประเด็นที่ว่าข่าวพัฒนามีเนื้อหาข่าวสารที่ตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งประชาชนต้องการให้รัฐบาลเข้าไปดูแล แก้ไขในวิถีชีวิตของตน ส่วนข่าวสารที่สะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนสู่ระดับนโยบาย และประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนข่าวสารกันได้ ข่าวที่เสนอภาพความจริงของสังคมว่ามีปัญหาอะไรบ้าง รวมถึงผู้ถือโอกาสในสังคม ข่าวที่ให้ความรู้เพื่อให้ประชาชนสามารถปรับตนเองเข้ากับสังคมรอบด้านและสถานการณ์ภายนอกอย่างรวดเร็ว ข่าวที่กระตุ้นให้เกิดความภูมิใจในชาติและเอกภาพของชาติ และข่าวที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย การเกษตร และ เผยแพร่วัฒนธรรม พบในปริมาณน้อย

นอกจากนี้ พบว่าเนื้อหาข่าวพัฒนาส่งมอบบทบาทของภาครัฐ และแสดงความคิดเห็นของบุคคลในภาครัฐมากกว่าภาคเอกชน และเนื้อหาข่าวพัฒนาส่วนใหญ่สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้นกล่าวคือนำเสนอข่าวปัญหาราคาข้าว ในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว เป็นต้น

ความคิดเห็นของบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11

ความคิดเห็นต่อลักษณะของข่าวโทรทัศน์ที่มีบทบาทต่อการพัฒนาของบรรณาธิการข่าวทั้ง

จากการวิเคราะห์ทำให้สัมภาษณ์ของบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่องเกี่ยวกับข่าวโทรทัศน์ที่มีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ สามารถสรุปได้ว่า บรรณาธิการข่าวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน และในลักษณะกว้าง ๆ กล่าวคือ ข่าวพัฒนาต้องเป็นข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และแม้ว่าบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์บางท่านจะให้ความคิดเห็นที่แตกต่างไปบ้างเฉพาะเพียงรายละเอียดเท่านั้น เช่น ข่าวพัฒนามีลักษณะเฉพาะปัญหาสังคม และปัญหาของประชาชน ข่าวพัฒนาต้องมีความน่าสนใจเพื่อสามารถดึงดูดความสนใจของประชาชนให้รับรู้ข่าวสารรอบด้าน เป็นต้น อย่างไรก็ตามลักษณะโดยรวมนี้มีเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนผู้รับข่าวสารทั้งสิ้น

แนวทางการพิจารณาคัดเลือกและนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบของข่าวพัฒนาทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง รวมทั้งการศึกษาเนื้อหาข่าวพัฒนาทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง

จากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์ของบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง สามารถสรุปได้ว่า บรรณาธิการข่าวมีแนวทางการพิจารณาคัดเลือกนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบข่าวพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งยังสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะข่าวพัฒนาข้างต้น โดยเฉพาะลักษณะข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนนั้น บรรณาธิการจะยกตัวอย่างเนื้อหาที่ได้คัดเลือกนำเสนอคือข่าวปัญหาภัยแล้ง ปัญหาราคาข้าว ข่าวด้านสาธารณสุข โดยที่การคัดเลือกนำเสนอเนื้อหา จะต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ และกระแสข่าวในขณะนั้น อย่างไรก็ตามหากเกิดเหตุการณ์ที่น่าสนใจมากกว่า เช่น ข่าวอุบัติเหตุ อุบัติภัย ข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมือง จะต้องเลือกการนำเสนอข่าวพัฒนาในช่วงถัดไปหรือวันถัดไป นอกจากนี้บรรณาธิการข่าวได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียงลำดับข่าวในการนำเสนอข่าว กล่าวคือ ข่าวการเมือง ข่าวอุบัติเหตุ อุบัติภัย จะได้รับคัดเลือกนำเสนอในช่วงแรก เนื่องจากข่าวดังกล่าวอยู่ในความสนใจของประชาชน ดังนั้นข่าวพัฒนาจะถูกเรียงลำดับถัดจากข่าวประเภทดังกล่าวและอาจถูกเปลี่ยนแปลงช่วงเวลาการนำเสนอ สำหรับรูปแบบข่าวพัฒนาที่บรรณาธิการข่าวแสดงความคิดเห็นว่าเหมาะสมต่อการพัฒนา คือ ข่าวรายงาน หรือข่าวที่มีรูปแบบที่ใช้เทคนิคการรายงานข่าวแบบไขข่าวหรืออภิบาลขยายความ ซึ่งให้รายละเอียด ใช้เวลามากในการนำเสนอ

ใช้ภาษา และเทคนิคเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่าย

ความคิดเห็นต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง รูปแบบ และการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารทางสถานีโทรทัศน์ เพื่อการพัฒนาประเทศของบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานี

บรรณาธิการข่าวให้สัมภาษณ์สอดคล้องกันว่า การปรับเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบและนำเสนอเนื้อหาข่าวสารทางสถานีโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศนั้น เป็นเรื่องที่มีข้อจำกัดมาก เนื่องจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างขึ้นอยู่กับนโยบายของสถานี ระบบธุรกิจและนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง รูปแบบ เนื้อหา จึงไม่ได้เป็นบทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการข่าว บรรณาธิการข่าวได้ให้ความคิดเห็นว่าหากจะมีการเปลี่ยนแปลง คงเห็นในด้านปริมาณข่าวพัฒนา ซึ่งอาจมีมากกว่าเดิม แต่ไม่มากนัก รูปแบบของข่าวจะมีลักษณะให้ความรู้มากขึ้น มีการนำเสนอข่าวภูมิภาคเพื่อสะท้อนปัญหาของประชาชนในภูมิภาคมากขึ้น และอาจมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างประเทศ เพื่อทำให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารได้กว้างขวางมากขึ้น

เปรียบเทียบความคิดเห็นของบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11 กับรูปแบบและเนื้อหาข่าวพัฒนาที่ปรากฏทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง

กล่าวโดยสรุปบรรณาธิการข่าวมีบทบาทในการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศเพียงบางส่วน บรรณาธิการข่าวไม่สามารถคัดเลือกข่าวโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่และสมบูรณ์แบบได้ ทั้งนี้จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบรรณาธิการข่าวกับจำนวนข่าวพัฒนาที่ปรากฏทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง พบข่าวพัฒนาในปริมาณน้อย และเนื้อหาส่วนใหญ่สอดคล้องกับแนวคิดข่าวพัฒนาของ Hester ในประเด็นเนื้อหาข่าวสารที่ตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งประชาชนต้องการให้รัฐเข้าไปดูแลแก้ไข ส่วนประเด็นอื่น ๆ พบในปริมาณน้อย

นอกจากนี้ บรรณาธิการข่าวไม่สามารถคัดเลือกรูปแบบข่าวโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศตามทัศนะของตนอย่างสมบูรณ์แบบได้ ทั้งนี้จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบรรณาธิการข่าวกับรูปแบบข่าวที่ปรากฏทางสถานีโทรทัศน์ซึ่งพบว่า รูปแบบข่าวพัฒนามีปริมาณน้อย

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบรรณาธิการข่าวทั้ง 5 ช่อง พบว่ามีข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้บรรณาธิการไม่ได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายของสถานี ระบบธุรกิจ และนโยบายการเมือง

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทของบรรณาธิการข่าวต่อการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศ พบว่า บรรณาธิการข่าวสามารถแสดงบทบาทคัดเลือกข่าวโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศเพียงบางส่วน บรรณาธิการข่าวไม่สามารถนำเสนอข่าวโทรทัศน์ให้เป็นไปตามอุดมคติได้อย่างสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้บรรณาธิการข่าวได้แสดงความคิดเห็นว่ามีปัจจัย 3 ประการที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และมีผลกระทบต่อคัดเลือกข่าวโทรทัศน์ อันได้แก่ นโยบายสถานี ธุรกิจ และนโยบายการเมือง

ปัจจัย 3 ประการดังกล่าวนับเป็นปัจจัยข้อจำกัดพื้นฐานของสื่อมวลชนทั่วโลก ซึ่งอาจเข้ามาเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสื่อมวลชนเข้มข้นแตกต่างกันไป สำหรับประเทศไทยมีข้อสังเกตว่าปัจจัยทั้ง 3 เข้ามาเกี่ยวข้องและมีผลกระทบค่อนข้างมาก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. นโยบายสถานี สถานีโทรทัศน์ไทยทั้ง 5 ช่อง ล้วนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐทั้งสิ้น ซึ่งมีผลให้นโยบายของสถานีต้องดำเนินตามแนวทางที่หน่วยงานรัฐที่กำกับดูแลกำหนดไว้ แม้กระทั่งสถานีโทรทัศน์ที่ให้เอกชนรับสัมปทานไปดำเนินงาน ความเข้มข้น

ของการกำกับดูแลที่เท่าเทียมกับสถานีโทรทัศน์ที่ขึ้นกับหน่วยงานของรัฐโดยตรง อาจกล่าวได้ว่า สถานีโทรทัศน์ไทยไม่มีอิสระ และเสรีภาพอย่างแท้จริงในการกำหนดทิศทางนโยบายของตนเอง นโยบายที่ปฏิบัติและดำเนินงานอยู่ในปัจจุบันล้วนอยู่ภายใต้กรอบที่กำหนดไว้แล้วทั้งสิ้น อิสรภาพที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันจึงเป็นอิสรภาพเทียม ซึ่งไม่มีอำนาจและบทบาทอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการข่าวโทรทัศน์ ซึ่งเป็นรายการที่ผู้คนให้ความสนใจมาก เนื่องจากมีการปรับปรุงรูปแบบเนื้อหาในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม แต่เนื้อหาที่ปรากฏไม่ได้แสดงให้เห็นถึงอำนาจและบทบาทของผู้ปฏิบัติงานด้านข่าวสารอย่างแท้จริง ด้วยเหตุของการกำกับควบคุมของหน่วยงานรัฐ ไม่ได้ผ่อนคลายลงแต่อย่างใด

2. ระบบธุรกิจ ในการดำเนินงานและบริหารงานสถานีโทรทัศน์ไม่สามารถปฏิเสธระบบของธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจเป็นกลไกในการสนับสนุนด้านการเงินต่อสถานีโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ธุรกิจได้เข้ามาควบคุมการดำเนินงาน และบริหารงานทางสถานีโทรทัศน์อย่างมาก เฉพาะในรายการข่าวประจำวันมีการแข่งขันเพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชน ด้วยการนำเสนอข่าวสารที่มีความน่าสนใจ อันจะส่งผลต่ออัตราค่าโฆษณาในรายการข่าวประจำวัน ซึ่งปัจจุบันอัตราค่าโฆษณาได้พุ่งสูงขึ้นอย่างมาก ปรากฏการณ์ที่เนื้อหาข่าวสถานีโทรทัศน์เป็นข่าวความเคลื่อนไหว ความขัดแย้งทางการเมือง ข่าวอุบัติเหตุ อุบัติภัย จึงเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยพลังผลักดันของระบบธุรกิจ ข่าวที่มีเนื้อหาสาระจึงเป็นข่าวที่ถูกกล่าวถึงในลักษณะอคติเท่านั้น

3. นโยบายการเมือง เป็นปัจจัยควบคุมระดับบนที่ส่งผลกระทบต่ออิสรภาพและเสรีภาพ ในการปฏิบัติงานด้านข่าวสาร ในยุคใดสมัยใดที่นโยบายการเมืองเข้มงวด มีลักษณะอำนาจนิยม อำนาจและบทบาทของผู้ปฏิบัติการเมืองเข้มงวด มีลักษณะอำนาจนิยม อำนาจและบทบาทของผู้ปฏิบัติงานด้านข่าวสาร ถูกรัดรอนมาก และในยุคใดสมัยใดที่นโยบายการเมืองค่อนข้างเปิดกว้าง มีลักษณะเสรีนิยม อำนาจและบทบาทของผู้ปฏิบัติด้านข่าวสาร จะได้รับการยอมรับมากขึ้น

อย่างไรก็ตามนโยบายการเมืองของไทย ไม่มีช่วงใดที่ให้เสรีภาพอย่างแท้จริง แม้กระทั่งนโยบายของรัฐบาลซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นประชาธิปไตย การกำกับควบคุมกลับมีลักษณะเสรีเกินไป กล่าวคือ มีเสรีภาพในขอบเขตซึ่งผู้ควบคุมได้กำหนดไว้ ผู้ปฏิบัติงานด้านข่าวสารมิได้มีบทบาทหรืออำนาจ ในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานแต่อย่างใด บทบาทในการปฏิบัติงานด้านข่าวสารจึงเป็นบทบาทที่ถูกกล่าวถึงในลักษณะอุดมคติเช่นเดียวกัน

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบรรณาธิการข่าว พบว่า บรรณาธิการข่าวต่างตระหนักต่อบทบาทของตน หากแต่แนวทางที่จะบรรลุสู่สภาพในอุดมคติของหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ปัจจุบันทั้ง 3 คูราวเป็นปรากฏการณ์แน่นอนหน้าที่จะก้าวสู่เป้าหมายได้

เมื่อสื่อมวลชนไม่สามารถแสดงบทบาทของตนอย่างสมบูรณ์แบบได้ สื่อมวลชนจึงไม่สามารถเป็นผู้ให้ข่าวสารและการศึกษาซึ่งมีลักษณะเป็นการศึกษานอกระบบแก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ ภาพของสังคมไทยซึ่งมีความแตกต่างและมีช่องว่าง ย่อมเป็นภาพที่ทวีความชัดเจนยิ่งขึ้น ในขณะที่ประชาชนส่วนหนึ่งสามารถได้รับข่าวสารอย่างกว้างขวาง และหลากหลาย แต่ในขณะที่ประชาชนอีกส่วนหนึ่งถูกรอบงำโดยภาครัฐ ผ่านสื่อมวลชนรวมถึงสื่อมวลชนเองก็ให้ภาครัฐหรือธุรกิจ เข้ามามีบทบาทต่อการปฏิบัติงานของตนได้ ความเท่าเทียมกันย่อมไม่สามารถปรากฏได้ในสังคมไทย การพัฒนาจึงเป็นเรื่องที่ไร้ความหมาย และเป็นการพัฒนาที่ไร้ความจริงใจต่อประชาชนอย่างแท้จริง

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ยังขาดข้อมูลของผู้รับสารคือประชาชนทั่วไปว่ามีความต้องการข่าวสารประเภทใด ทั้งนี้เพื่อประเมินว่าประชาชนพึงพอใจต่อลักษณะของข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบันหรือไม่ และข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบันมีประโยชน์ต่อเขาอย่างไรบ้าง

ข้อเสนอแนะ

1. บรรณาธิการข่าวควรแสดงบทบาทที่จะเป็นหน่วยสำคัญในการนำเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาประเทศด้วยความพยายามนำเสนอข่าวสารที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและมีรูปแบบเหมาะสมต่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ตามทัศนะของบรรณาธิการข่าวได้แสดงไว้
2. บรรณาธิการข่าวควรให้ความสำคัญต่อบทบาท และความคิดเห็นของประชาชน ด้วยการพยายามเสนอเนื้อหาข่าวที่สะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชน และปัญหาสังคม รวมถึงผู้ด้อยโอกาสในสังคมสู่สาธารณชนและระดับนโยบาย
3. สถานีโทรทัศน์ควรเปิดโอกาสให้บรรณาธิการข่าวแสดงบทบาทในการคัดเลือกนำเสนอเนื้อหาข่าวโทรทัศน์อย่างแท้จริง โดยเข้ามาแทรกแซงในการคัดเลือกนำเสนอเนื้อหาข่าวโทรทัศน์ให้น้อยที่สุด
4. รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายที่จะรับรองเสรีภาพในการส่งข่าวสารของสื่อมวลชน ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดมิติแห่งอิสรภาพในการดำเนินงาน และการสร้างสรรค์แนวทางใหม่ในการนำเสนอโครงสร้าง รูปแบบ เนื้อหาข่าวสาร เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง
5. ควรมีการศึกษาประชาชนผู้รับสารว่า ข่าวสารประเภทใดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตน
6. ควรมีการศึกษาการนำเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา ในมุมมองอื่น ซึ่งมีประโยชน์ในการวิเคราะห์วิจารณ์การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นภาพสะท้อนและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย